

FUNDACJA

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. W. Garbary 2
tel. 048 56 65 22 186, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 870502736

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurze 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fopak@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

05

PCK
Powstanie
W-wa

kontakt

(1883-1944) fot. brak
+ ŻMUDZKA Matgorzata
zd. Petkun

3679/WSK
1

SPIS ZAWARTOŚCI TĘCZKI —

3679/WSK

z MUDZKA A. Molgorato

z d. Petkun

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 -- relacja właściwa ✓ k. 1, s. 1-2

I/2 -- dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

I/3 -- inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 -- dot. rodziny relatora

III/2 -- dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 -- dot. ogólnie okresu okupacji (1939 -- 1945)

III/4 -- dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 -- Inne...

IV. Korespondencja ✓

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”) —

I_h Relacje

- życiorys M. Śmudakiej oprac. przez M. Kocent, 2006, mps, kopia, k.1, s.1-2

(1883-1944)

T. 3679/USK

++

ZYCIORYS

Małgorzaty Żmudzkiej,

vice dyrektorki, a następnie dyrektorki Szkoły Pielęgniarstwa
Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie przy ul. Smolnej 6.

Małgorzata Żmudzka urodziła się 15 sierpnia 1883 r. w Charkowie, w guberni Woroneskiej, z mieszanego małżeństwa Polki Zofii i Litwina Juliana Petkuna. Dzieciństwo i młodość spędziła w Rosji, otrzymała staranne wychowanie i wykształcenie, znała język francuski, angielski i niemiecki. Po ukończeniu szkoły średniej przerwała studia, by wyjść za mąż za bogatego kupca rosyjskiego, Juliana Żmudzkiego, z którym miała syna Jerzego.

W czasie I wojny światowej zetknęła się z Polakami, otworzyła im swój dom, pomagała materialnie. Było to środowisko malarzy, rzeźbiarzy, literatów i pod ich wpływem zainteresowała się Polską. Po Rewolucji Październikowej przyjechała do Polski z mężem i synem, którzy następnie wyjechali do Belgii. Małgorzata postanowiła zostać w Polsce i wstąpić do Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa, którą skończyła w 1924 r. z wynikiem bardzo dobrym.

W 1925 r. otrzymała stypendium naukowe Rockefellera i wyjechała na studia podyplomowe do Stanów Zjednoczonych. Po powrocie pracowała jako instruktorka w Warszawskiej Szkole Pielęgniarstwa. Kiedy w 1929 r. Polski Czerwony Krzyż otworzył Szkołę Pielęgniarstwa, została asystentką dyrektorki, Heleny Nagórskiej. Od roku 1936 zostaje dyrektorką szkoły.

Była bardzo dobrą organizatorką i administratorką. Charakteryzował ją głęboko pojęty humanizm, zawsze była gotowa nieść pomoc ludziom chorym i cierpiącym, potrafiła jednak być bezwzględna, kiedy stwierdziła nierzetelność w pracy słuchaczek. Systematycznie dążyła do unowocześnienia organizacji pracy. Od uczennic wymagała obowiązkowości, odpowiedzialności i pełnego podporządkowania się wymogom szkoły, przekazując im równocześnie potrzebę ofiarności i poświęcenia dla chorych. We wspomnieniach absolwentek była osobą surową, apodyktyczną, wymagającą, czasem bezwzględną, a równocześnie sprawiedliwą, pracowitą, posiadającą duży zasób wiadomości zawodowych. Miała w szkole wielki autorytet.

W czasie działań wojennych w 1939 roku organizowała zespoły pielęgniarskie do poszczególnych szpitali wojskowych stałych i prowizorycznych, a jej uczennice, absolwentki i instruktorki pracowały w wielu szpitalach warszawskich, głównie w szpitalu Ujazdowskim.

Po zakończeniu działań wojennych dyrektorka Żmudzka powróciła do częściowo zniszczonych pomieszczeń szkoły przy ul. Smolnej 6 i kontynuowała nauczanie. Lata okupacji były szczególnie trudne, tym bardziej, że szkoła z ramienia władz okupacyjnych

otrzymała nadzór w postaci Treuhander. W tych warunkach prowadzenie szkoły i internatu wymagało ogromnych umiejętności administracyjno-organizacyjnych, ponadto odpowiedzialności, gdyż większa część słuchaczek i wicedyrektorka szkoły Janina Szydlińska zaangażowane były w konspirację.

W roku 1942, z rozkazu władz okupacyjnych, nastąpiła likwidacja szkoły PCK, spowodowana ograniczeniem przez Niemców działalności Czerwonego Krzyża jedynie do roli poszukiwania osób zaginionych. Dochodzi do scalenia dwóch szkół pielęgniarskich, szkoła PCK staje się filią Warszawskiej Szkoły Pielęgniarstwa. Małgorzata Żmudzka formalnie odchodzi ze szkoły i zostaje przełożoną szpitala PCK, de facto zaś nadal pełni funkcję dyrektorki.

Zginęła w dniu 4 września 1944 r. podczas bombardowania szpitala Czerwonego Krzyża. Pochowana tymczasowo w ogrodach szpitala, następnie ekshumowana i pochowana na Wojskowym Cmentarzu Powązkowskim w alei Sióstr Czerwonego Krzyża.

Przez całe życie, poza pracą zawodową, zajmowała się działalnością dobroczynną i charytatywną, była jedną z pionierek tworzenia lecznictwa społecznego i profilaktyki. Poprzez kontakty z ekipą pielęgniarek, absolwentek i uczennic, utrzymywała aktywny kontakt z ośrodkiem zdrowia na Grochowie, w ubogiej i zaniedbanej dzielnicy. Pełniła funkcję członka Sądu Honorowego Polskiego Stowarzyszenia Pielęgniarek Zawodowych, a w latach 1936-38 była przewodniczącą Komisji Wychowawczej.

W 1947 r. została pośmiertnie odznaczona medalem Florencji Nightingale. W latach osiemdziesiątych, dzięki dotacjom Zarządu Głównego PCK i zebranych składkom pielęgniarek, przystąpiono do renowacji grobu Małgorzaty Żmudzkiej. W 42 rocznicę śmierci, 4 września 1986 roku, na odnowionym grobie złożono kwiaty w obecności prezesa ZG PCK, dr Z. Zajączkowskiego i licznej grupy pielęgniarek. Grób poświęcono.

Opracowała pielęgniarka położna Maria Kocent na podstawie:

1. życiorysu wydanego przez PIW w 1970 r. autorstwa Haliny Ostrowskiej-Grabskiej pt. „Bric a Brac”,
2. notatki w gazecie Stolica nr 3 z roku 1986,
3. ankiet pielęgniarek, absolwentek szkoły PCK.

IV Korespondencja

Koło PTP
przy Oddz. Hej. Mazowieckiego
02-055 Warszawa ul. Filiszowa 68 lok 147

FUNDACJA	
"Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu"	
Wpłynęło dnia	30.01.06
L. dz.	177 / OSW.512/06
Zakładnik:	
Referent:	Koło Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego przy Oddz. Woj.

Fundacja
Archiwum i Muzeum Pomorskie AK
Oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń
ul. Wielkie Garbary 2

Mazowieckiego cieszy się z kontaktu z panią Anną Rajewską-
przedstawicielką Fundacji i czując się zdołowane jej rozmową
telefoniczną z kol. Kamilą Łukaszewicz przesyła posiadane w
aktach życiorysy i wspomnienia wojenne pielęgniarek to jest:

- Zofii Grafczyńskiej- Muszkowej
- Haliny Karpińskiej- Bulińskiej
- T. 3679 Małgorzaty Żmudzkiej
- Janiny Szybińskiej
- Wandy Osowskiej *nie jest*
- Kamili Szumańskiej- Łukaszewicz.

W miarę dalszego opracowania przeznaczymy następnych życiorysów
będziemy je przysyłać Fundacji. Życzymy wiele dobrego na 2006 rok.

Przewodnicząca Koła PTP
Anna Secomska

Sekretarz Koła PTP
Kamila Łukaszewicz.
K. Łukaszewicz

Warszawa 24. 01. 2006r.

ZMUNDZKA Małgorzata

